

Tantárgy neve: Városantropológia (OTKA-Köztérkutatás)	Tantárgy Neptun kódja: BTKOM-NSZV01 – M Tárgyfelelős intézet: BTK-AFTI
	Tantárgyelem: szabadon választható (spec.koll.)
Tárgyfelelős: Dr. Molnár Ágnes agnes.molnar@uni-miskolc.hu	
Közreműködő oktató(k):	
Javasolt félév: őszi félév	Előfeltétel:
Óraszám/hét: órák: november 18. péntek	Számonkérés módja: gy.j.
Kreditpont:	Munkarend: nappali / <u>levelező</u>
Tantárgy feladata és célja: A kutatás központi fogalma a köztér. A köztér olyan nyílt, bárki által használható terület, amely városi szövetben aktívan jelen van, körülhatárolható, vagyis van olyan fizikai határa, amelyet szemmel láthatóan el lehet választani a környezettől. A tér lehet konkrét közigazgatási névvel ellátott tér, de lehet házak, utcák, vagy egyéb tájféldrajzi vagy műtárgy által határolt teresedés is, függetlenül attól, hogy visel-e társadalmilag deklarált nevet. Az elsősorban antropológiai, de módszerénél és megközelítésmódjánál fogva interdiszciplináris (vagyis több tudományterületet is érintő) kutatás posztiszocialista városokban vizsgálja a társadalom által tartalommal megtöltött közteret. Így a vizsgálódás az alábbi helyeken történik: Avas-dél lakótelep, Kazincbarcika, Tiszaújváros. A kutatásnak számos kulcsfogalma közül néhány: közterület, a közösen használt tér, a nyilvános tér, térhasználat, a tér és a társadalom kapcsolata, a tér kommunikációja, a térről való kommunikáció, a tér mint kommunikációs fél, a tér szimbolikus tartalmai, a tér történelme, a tér virtuális világban való másodlagos élete, a tér funkciói, a tér használói, tér és egyén – tér és közösség kapcsolata. A hallgatók az első órákon a kutatáshoz elméleti és módszertani bevezetőt kapnak, majd három különböző oktatóval, három megközelítésmódban lesz lehetőség a kutatásban való részvételre. Minden hallgatónak egyénileg vagy csoportosan egy önálló témát kell kidolgoznia. A félév során a helyszínen (terepen) is kell kutatást, megfigyelést, elemzést végezni.	
Tantárgy tematikus leírása:	
Szeminárium: Négy téma feldolgozása az Avasi lakótelepen, Kazincbarcikán vagy Tiszaújvárosban: 1. Ilyen volt-ilyen lett. Régi (1950-től 2000-ig) közteret ábrázoló fotók felkutatása, és a fotó elkészítésének ismételése. A hallgatók családi fotókat felkutatva, ismételten elkészíti a fényképet a mai állapotról. Lehetőleg ugyanolyan szögből, ugyanolyan beállításokat alkalmazva. Három helyszín: Avas-dél lakótelep, Kazincbarcika vagy Tiszaújváros helyszíneken. Fotókat adatközlőktől is felkutatathat a hallgató, de használhatja a Fortepan.hu-n megjelenő képeket, vagy bármely jogtisztán beszerezhető képet. A feladat a két fotó bemutatása, és egy rövid elemzés készítése a fényképkészítés módjáról, a bemutatott köztér változásáról. 2. A szocialista városok egyik emblémája a panel, az úgynevezett „magas falu”. A kutatás során interjúkat kell készíteni a fent említett helyszíneken található panelházak egyikében. Megvizsgálni, hogy a házon belül milyen kapcsolathálók léteznek, milyen segítségek, kölcsönös szívességek, és milyen közös együttlétek, esetleg konfliktusok jellemzik a ház lakóit, illetve a panelház közösségét? 3. Vidéki élet a városban. Az egykori falusi porták lakói gyakran új otthonukat és az emeletes házak környékét is a régi, megszokott térhasználati szabályok és esztétikai kritériumok szerint igyekeznek berendezni. Életútinterjúk és a lakásban, garázsban, házak körül készített fotók segítségével a hallgatók feltárják, milyen módon élnek tovább és alakulnak át a paraszti-kispolgári tradíciók? Fellelhető-e például a „tisztaszoba” vagy a „szentsarok” hagyománya?	

Hogyan választják el a vendégfogadásra, reprezentálásra alkalmas teret a magánszférától, milyen módon „lakják be” a személytelen, eredetileg nem egyéni használatra rendelt területeket a virágoskertek, lugasok, kerti bútorok alkalmazásával? Mire használják a loggiákat, erkélyeket? A kiskertet pótolja-e, vagy a lakás kiterjesztésévé válik? Esetleg a hiányzó vagy korlátozott kapacitású kamra, lomtároló, kerékpártároló stb. funkcióját veszi át? Melyik társadalmi réteg ízlését tükrözik a berendezési tárgyak, a térbeli elrendezés?

4. Sajtómegjelenések felgyűjtése, elemzése a korabeli szocialista város/városrész megépítéséről, benépesüléséről, az új tömbházak-terek-közösségi épületek „használatbavételéről”. A hallgató az országos, megyei vagy helyi sajtóból kigyűjti azokat a cikkeket, fotókat, amelyek az új városok/városrészek egyes tereinek kialakításának koncepciójáról, a városlakók általi használatáról szólnak.

A feldolgozás módja: 1. fényképsorozat a választott helyszínről és annak látogatóiról, rövid írásos kommentár a felvételekhez/az online közösségek vizsgálatokor elemzés a csoport vizuális anyagairól, kommunikációjáról.

2. 6-8 interjú a témával kapcsolatban.

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A kurzust záró aláírás és megajánlott jegy szükséges feltétele: egy-egy témakör önálló feldolgozása

A beadás határideje: 2023. november 30. 12.00

Kötelező irodalom:

A. Gergely András (szerk.) 2006-2010 *Város a képben (Városantropológiai mintázatok Terézváros példáján)*. Budapest: MTA Politikai Tudományok Intézete Etnoregionális és Antropológiai Kutatóközpont, pp. 7-40. (ISBN 978-963-7372-45-2, ISSN 1416-8391). Internet:

<https://mek.oszk.hu/10300/10306/10306.pdf>

A. Gergely András – Bali János (vál., szerk.) 2007 *Városantropológiai vázlatok és változatok. A városmegismerés kérdőjeleiből*. Budapest: MTA PTI Etnoregionális Kutatóközpont - ELTE BTK Néprajzi Intézet (ISBN 978-963-7372-56-8, ISSN 2061-6910). Internet:

<https://mek.oszk.hu/08200/08262/08262.pdf>

Szijártó Zsolt (szerk.) 2010 *KÖZ/TÉR. Fogalmak, nézőpontok, megközelítések*. Budapest-Pécs: Gondolat Kiadó - PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék (ISBN 978 963 693 251 0, ISSN 1789-5499). Internet:

<https://www.szaktars.hu/gondolat/view/szijarto-zsolt-szerk-kozter-fogalmak-nezopontok-megkozelitese-2010/?pg=0&layout=s>

Valuch Tibor 2013. Magyar hétköznapiak. Fejezetek a mindennapi élet történetéből a második világháborútól az ezredfordulóig

<http://real.mtak.hu/10217/1/Valuch%20book%20impr%201-348-1.pdf>

Ajánlott irodalom:

Batár Attila 2020: Párizsi térportrék. Budapest: Fuga / Terc. A mű angolnyelvű kiadása az interneten:

<http://www.lecarrebleu.it/wp-content/uploads/2021/01/LA-COLLECTION-9-2020-ENGLISH.pdf>

Berki Márton – Halász Levente (szerk.) 2014 *A társadalom terei, a tér társadalma*. Budapest: Art Webber Studio. Internet:

http://real.mtak.hu/25188/1/a_tarsadalom_terei_a_ter_tarsadalma.pdf

Csizmady Adrienne 2003 *A lakótelep*. Budapest: Gondolat. Internet:

<https://www.szaktars.hu/gondolat/view/cszimady-adrienne-a-lakotelep-2003/?pg=0&layout=s>

G. Fekete Éva – Nagy Zoltán – Lipták Katalin – Kiss Julianna (szerk.) 2018 *Szociális és szolidáris gazdaság a poszt-szocialista perifériákon*. Miskolc: ME Gazdaságtudományi Kar. Internet:

https://nemzetkozi-gazdalkodas.hu/files/13250/OTKA_k%C3%B6nyv.pdf

Gyáni Gábor 1990 *A városi mikroterek társadalomtörténete*. In *Tér és társadalom* 4. évf. (1990) 1. sz., pp. 1-13. Internet:

<http://real.mtak.hu/118313/1/160-Tanulm%C3%A1nysz%C3%B6veg-320-1-10-20110806.pdf>

Jelinek Csaba - Bodnár Judit - Czirfusz Márton - Gyimesi Zoltán (szerk.) 2013 *Kritikai városkutatás*. Budapest: L'Harmattan. Internet:

<https://mek.oszk.hu/15200/15271/15271.pdf>

Kapitány Ágnes-Kapitány Gábor 2000 *Beszélő házak*. Budapest, Kossuth kiadó

Rechnitzer János – Berkes Judit (szerk.) 2021 *Nagyvárosok Magyarországon*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó. Internet a linket ld. a keretes rész után.

https://nkerepo.uninke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16508/863_Nagyvarosok_Magyarorszagon.pdf;jsessionid=86451396A7F02D2F5C8D50ECAA752F4?sequence=1